

En Lady på Söderarm – med initiativ och handlingskraft

Magnus Rietz

Söderarms bebyggelse består förutom fyren och fyrpersonalbostäder också av ett stort antal baracker och bodar. Vissa ett par hundra år gamla.

Men vad har hon då gjort som är så märkvärdigt? Och vad kan egentligen en enskild person uträtta på en avlägsen fyr och fyrplats i havsbandet som övergivits, släckts och på många sätt lämnats åt sitt öde?

För att få svar på den frågan måste man tveklöst besöka fyrplatsen och med egna sinnen se och känna av miljön i stort som smått, exteriörer såväl som interiörer i en rad bodar, byggnader och bunkrar. Samt självklart också ta in själva fyren vilken är en tämligen bastant stenpjäs av klassisk svensk 1800-talsmodell.

Söderarms fyrmiljö har sedan Annegret Andersson steg iland på ön för tio-talet år sedan omhändertagits, återskapats och i detalj tillförts värden som förr i världen återfanns på de flesta av våra bemannade fyrplatser men som i avbemanningsens tecken berövades på nästan alla mänskliga kulturyttringar av lösöre och teknikhistoria. Ingen tänkte under denna period ens tanken att en fyr och en fyrplats till mycket stor del utgjordes

2015 års VIPP har tilldelats Annegret Andersson för hennes enastående arbete att omhänderta och väcka nytt liv i en av Sveriges viktigaste fyrplatser, Söderarm i Stockholms norra skärgård. AA har lågmält, tålmodigt, en aning i skymundan men med outtömlig energi och knivskarp blick lyckats vända Söderarm från en kurs mot förtvining till en i allra högsta grad levande fyrplats. Få personer som tilldelats VIPP-utmärkelsen har kämpat mer för sin sak än AA.

av de människor som bebodde platsen samt alla de kulturföremål dessa omgav sig med i sin under stundom ganska isolerade tillvaro. Man var så begestrad i all ny fjärrteknik att allt det gamla och jobbiga helst städades undan och kastades.

Detta har AA tagit fasta på och metodiskt försökt ändra på. Hon arrenderar fyrplatsbostäder samt diverse av fortifikationsverket andra utrangerade installationer. Fyrpersonalens bostäder har bevarats eller återställts till nära nog

Fyrbostadsinteriör i originalstil. Idag högsta retromode.

Litet lokalt fyrmuseum iordningställt av Anngret Andersson.

originalskick. Ofta förstärkt med ett stort antal tidsenliga föremål för att presentera en samlad bild av tidsanda och rådande levnadsstandard. I ljuset av dagens vintagemode har det hela resulterat i supertrendiga bostadsmiljöer vilket fru Andersson troligen var helt ovetande om att saken skulle utveckla sig till när hon igångsatte sina inredningsprojekt.

Verksamheten på Söderarm bedrivs kommersiellt som besöksnäring för mindre konferensgrupper och diverse sällskap som önskar vistas i en nautisk

F.d. sjöbevakningstorn, idag konferenslokal.

historisk miljö på en liten ö längst ut i havsbandet. Dessutom huserar hon väldigt ofta lotsar som väntar på ombordsättning till bl.a. kryssningsfartyg. Sjöfartsverket har räknat ut att det är betydligt smidigare att när det passar låta en del lotsar hålla sig kvar nära bordaningsplatserna för att ta hand om nästa anlop än att de ska transporteras långa sträckor hem igen efter varje uppdrag.

Söderarm har alltid varit en angöringspunkt för den norra farleden in genom Stockholms skärgård och är så än idag för oräkneliga passager av finlandsfärjor och kryssningsfartyg. Ön upprätthöll ända till 1999 en roll som bemannad sjöbevakningsstation med en anseilig anläggning för kommunikation (ögon och öra) med både handelsjöfarten och fritidsbåtfolket. Fyrbyggnaden uppfördes 1838-39. Det riktiga fyrlyuset släcktes 1999 då en liten lykta på en fackverksställning ersatte ljuskällan i lins och lanternin. Men även denna blygsamma lykta avlägsnades sedermera och

Bastu med bassäng inrymd i tidigare bunker.

Söderarm blev helt utan fyrlyjus. Tragiskt och ovärdigt en så viktig punkt på en farled in till huvudstaden. Fru Andersson gillade inte alls detta tilltag. I årtal försökte hon få Sjöfartsverket att återta sitt beslut, men utan resultat. Vad som emellertid lyckades var att få till stånd en renovering av fyrens yttre vilket får sägas vara lika viktigt det.

Inspirerad av olika insatser inom återtändning av andra fyrar i landet kunde hon ändå inte släppa tanken på något slags ljus i fyrens övre räjong. Så en dag tog hon mod till sig, fick fatt på en sladdlampa och satte av upp för fyrens alla trappsteg. Väl uppe i lanterninen var det bara att hänga upp sladdlampan mitt i linsen och sticka in kontakten i ett vägguttag.

Voila- Söderarms fyr lyste igen!

Denna gång med ett fast sken, både starkt och distinkt.

Och vad hände – förvillades sjöfarten och lurades upp på grund kanske? Knappast, istället har sjöbefäl från olika fartyg ropat upp fyrlydarn och uttalat sin förtjusning över det trevliga och välkomnande ljuset från en återuppväckt fyr. Sjöfolk gillar faktiskt fyrar, om det

var någon som trodde något annat. Det är bara räknemässorna iland som tror att allt blir billigare och bättre om man släcker och tar bort dem. Sjöfartsverket tiger still och har inte visat något motstånd. Och över allt svävar nog den legendariske fyrmästaren Evert Ahlberg i sin himmel och ler varmt åt sin efterträdares mod.

Det här är bara en av många handlingar från en dam med skinn på näsan och som får saker och ting att hända. Fler sådana och både vi och våra fyrar skulle kunna känna oss betydligt tryggare längs våra kuster. Och Fyrsällskapet skulle jubla att få dela ut nya VIPP:ar med aktning, respekt och glädje.

Anngret Andersson - ständigt i farten.